

агресію проти України. Тому буде доцільно, щоб роботодавець видав окремо наказ, що буде у подальшому підставою для реалізації зазначеної норми Закону під час притягнення країни-агресора до відповідальності за завдану шкоду.

З урахуванням зазначеного вище можна зробити висновок, що призупинення дії трудового договору не тягне за собою припинення трудових відносин і може відбуватися за ініціативи однієї зі сторін, але на строк не більше ніж період дії воєнного стану. Зазначений механізм лише тимчасово зупиняє фактичні трудові відносини, але юридично дія трудового договору продовжується.

1. Про правовий режим воєнного стану. Закон України 12 травня 2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#top>.
2. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану. Закон України від 15 березня 2022 р. № 2136-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2136-20>.
3. Kyian V. Y., Kolosov R. V., Bilianska N. V., Churpita H. V., Dovban I. M. (2021). Protection of the Rights of Persons Who Have Lost Their Jobs Because of the Spread of COVID-19. *Cuestiones Políticas*, 39(71), p. 267-288
4. Капітаненко Н.П., Киян В.Я. Особливості укладення трудового договору в умовах воєнного стану. Міжнародний науковий журнал «Colloquium-journal» Cześć 1 (Warszawa, Polska) №32 (155). С. 57-62.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин: Закон України від 1 липня 2022 р. № 2352-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2352-IX#Text>.
6. Коментар Мінекономіки до Закону України від 15.03.2022 р. № 2136 «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/ME220171>.

Андрій Коренев

кандидат юридичних наук

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ: КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ВИДИ

Досягнення завдання адміністративного судочинства – справедливо, неупереджено та своєчасно вирішити спір у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, можливе лише тоді, коли забезпечення та вирішення публічно-правових спорів буде базуватися і здійснюватися з дотриманням принципів адміністративного судочинства. Крім того, існує ціла низка проблемних

аспектів, які потребують вирішення, для того, щоб наблизити Україну до міжнародних стандартів захисту прав людини і здійснення судочинства. Зокрема, це проявляється у неоднаковому застосуванні та тлумаченні змісту окремих загальних та галузевих принципів судочинства, що впливає на неоднаковість їх розуміння і застосування. Тому, з'ясування системи цих принципів є доволі актуальним питанням і тому є метою цього дослідження

Питання принципів адміністративного судочинства розглядалися у наукових дослідженнях фахівців різних галузей юридичних наук, таких як С.В. Васильєв, С.П. Головатий, А.М. Колодій, В.В. Комаров, М.І. Козюбра, Л.Р. Наливайко, Д.М. Притика. В науці адміністративного права ці питання досліджували такі вчені, як С.А. Бондарчук, О. В. Кротюк, С.В. Потапенко, А.В. Руденко, А.О. Рибченко, М.І. Смокович та ін.

Принципи права та судочинства взагалі і принципи адміністративного судочинства зокрема неможливо розглядати без урахування їх загальної єдності, взаємопов'язаності. Вони тісно переплітаються та взаємодоповнюють, переходять один в один, деякі впливають один з одного. У своїй сукупності всі принципи повинні утворювати струнку систему основних засад, які не суперечать одна одній і після закріплення у чинному законодавстві оформлюються як явища правової реальності [1, с. 30].

Вітчизняна судова практика йде шляхом сприйняття принципу права тільки тоді, коли його закріплено у законі. Самі пособі вихідні положення та ідеї, які не закріплені у законодавстві не можуть слугувати підставою для винесення адміністративним судом рішення, адже суддя адміністративного суду у своїй діяльності не стільки керується ідеєю, скільки змістом закону, в якому ця ідея, вихідне положення отримали своє закріплення. Таке, закріплення може здійснюватися не тільки у вітчизняному законодавстві, але й у міжнародних правових актах. У цьому випадку, принципи права стають правовими нормами (приписами-принципами).

Система принципів адміністративного судочинства становить собою нормативно-цілісну єдність взаємопов'язаних та об'єктивно обумовлених елементів, без якої адміністративне судочинство втрачає свій сенс.

Принципи адміністративного судочинства становлять собою сукупність елементів (принципів), які закріплені у різних нормативно-правових актах, як міжнародного, так і вітчизняного права, що обумовлює існування їхньої різноманітності. Також, вітчизняною наукою виокремлено та досліджено різноманіття принципів правосуддя, принципів судочинства. В зв'язку з чим принципи адміністративного судочинства можна згрупувати на групи, певні класи, тобто класифікувати.

Класифікація є одним з важливих аспектів системного підходу до вивчення об'єктів, а тому вона має велике теоретичне та практичне значення [2, с.28]. Звернемося до наукових надбань у цій сфері.

У юридичній літературі зустрічається поділ принципів права на загальні, міжгалузеві та галузеві. Також є підхід до здійснення класифікації

принципів адміністративного судочинства залежно від їхнього функціонального спрямування. У межах такого підходу виділяються загальні, організаційні та процесуальні принципи адміністративного судочинства. До загальних принципів адміністративного судочинства відповідно до підходу, запропонованого М.В. Ковалівим, М.Т. Гаврильцівим, І.Б. Стахурою, належать загальні засади створення та функціонування адміністративної юстиції в соціально-правовому середовищі (принцип системності, законності, демократичності, гласності, прозорості, доцільності, публічно-правової зумовленості) [3, с. 64;5].

В адміністративно-процесуальній науці існують і інші підходи до класифікації принципів адміністративного судочинства. Наприклад, С.В. Потапенко класифікує принципи адміністративного судочинства за такими критеріями: 1) сферою поширення; 2) способом нормативного закріплення; 3) об'єктом впливу; 4) предметом правового регулювання. Звідси принципи він поділяє на такі види: загальноправові, міжгалузеві, галузеві та принципи правових інститутів [4, с. 9]. Інші вчені пропонують такі підходи до класифікації принципів адміністративного судочинства – загальні для всіх форм здійснення правосуддя та специфічні, тобто властиві лише для цієї форми здійснення правосуддя [5, с. 49]; закріплені в Конституції України та в законодавстві про судочинство [6, с. 205-206]. Наприклад А.В. Руденко пропонує таку класифікацію принципів адміністративного судочинства: принципи, що відображають сутність адміністративного судочинства як форми здійснення правосуддя (верховенство права, законність, поділ влади, незалежність суддів); принципи, що відображають сутність адміністративного судочинства як процесу з його окремими самостійними стадіями [1, с.30].

Здійснення адміністративного судочинства адміністративними судами України має здійснюватися у контексті практичного розмежування судового тлумачення природного та позитивного права. І це є можливим саме завдяки застосуванню принципів адміністративного судочинства, які закріплені у вітчизняному законодавстві, а також загальноновизнаних норм та принципів міжнародного права. На нашу думку, такий підхід слід закласти в основу підходів до систематизації принципів адміністративного судочинства. Адже він здебільшого має не тільки теоретичне, але й суто практичне значення.

Загальноновизнані норми та принципи міжнародного права мають наднаціональний характер і закріплюються у міжнародних правових актах – у Статуті ООН, Декларації про принципи міжнародного права 1970 р., Загальній декларації прав людини, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 1950 р. і протоколах до неї, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, у Міжнародному пакті про громадянські та політичні права 1966 р., практиці Європейського суду з прав людини. Такі норми, що містять принципи міжнародного права приймаються і визнаються міжнародним співтовариством. Закріплення

принципів судочинства у нормативно-правових актах такого високого рівня підкреслює важливість їх дотримання під час здійснення правосуддя.

Принципи адміністративного судочинства, як визначальні, основні ідеї встановлені Конституцією України. Їх продовженні і законодавче визначення отримані в Законі України «Про судоустрій і статус суддів» та нормах КАС України. Слід зазначити, що перелік принципів, зазначених у Законі, не співпадає з принципами, зазначеними у ч. 3 ст. 2 КАСУ, що пояснюється загальністю засад, встановлених у Законі України «Про судоустрій і статус суддів», які стосуються всіх без винятку судів судової системи України.

Отже, підсумовуючи вищевикладене, на нашу думку, при обранні критеріїв класифікації принципів адміністративного судочинства слід враховувати двоєдиний підхід, який поєднує принципи адміністративного судочинства з нормативно-правовим актом, в якому вони закріплені та предметом регулювання, а також порядком здійснення процесуальної діяльності (принципи організації судочинства) та порядком здійснення процесуальних дій (принципи здійснення судочинства). Принципи адміністративного судочинства України, які закріплені у національному законодавстві пропонуємо класифікувати таким чином: 1) принципи відображають сутність адміністративного судочинства як форми здійснення правосуддя – це принципи, що відображають засади організації та діяльності адміністративних судів, статус адміністративного судді та регулюють інші питання судоустрою та статусу судді. Тобто, це принципи організації судочинства. Принципи, що відображають сутність адміністративного судочинства як процесу (принципи здійснення адміністративного судочинства) – це принципи, які мають зовнішній вираз і визначають форму вчинення процесуальних дій, правила розгляду й вирішення публічно-правових спорів, регламентують процесуальну діяльність не тільки суду але й інших учасників судочинства. Ці принципи відображають хід здійснення адміністративного судочинства.

---

1. Руденко А. В. Адміністративне судочинство: становлення та здійснення. Дис. канд. юрид. наук. *Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого*. Харків, 2005. с.209

2. Кочура А. В. Принципи кримінального процесу України. Дис. канд. юрид. наук. Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків, 2011. с.181

3. Ковалів М.В. Адміністративне судочинство: *навчальний посібник*. Львів: ЛьвДУВС, 2014. 596 с.

4. Потапенко С.В. Диспозитивність як принцип адміністративного процесу України : Автореф. дис.. канд. юрид. наук. Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х., 2010. 20 с.

5. Адміністративна юстиція: європейський досвід та пропозиції для України / Авт.-упоряд. І. Б. Коліушко, Р. О. Куйбіда. К.: *Факт*, 2003. 535 с.

6. Стефанюк В. С. Судовий адміністративний процес: монографія / *Акад. прав. наук України, Ін-т приват. права і підприємництва*. Х.: Консум, 2003. 473 с.